

Bergianska trädgården

av Stina Bäckström, ordförande Bergianska Trädgårdens Vänner

Det händer mycket i Bergianska trädgården denna vår. Avgående Professor Bergianus ska få en efterträdare, Edvard Andersons växthus fyller 20 år och öppnar efter omfattande reparationer, Edvard själv skulle fylla 150 år – och problemen med den planerade planskilda korsningen vid Roslagsbanan väntar på sin lösning.

Professor Bergianus

Nypensionerade Professor Bergianus **Birgitta Bremer** har i 13 år varit ledare för Bergianska trädgården, ett ämbete som har sina rötter långt tillbaka i tiden. Det var de lärda bröderna Bergius, som i tiden testamenterade sin egendom Bergielund, på den tiden belägen i Vasastan, till Kungl. Vetenskapsakademien (KVA) och samtidigt bestämde att "*öfver hela inrättningen bör en lärd och skickelig man, i qualité af Professor, sättas*" (1791). Birgitta Bremer var den första kvinnan på denna post och hon har åstadkommit mycket! Men nu ska hon alltså få en efterträdare. Blir spännande att se hur det kommer att påverka trädgården, vilka skötebarn den kommande Professor Bergianus vill vårda? Mera om Birgittas tid som chef för Bergianska finns att läsa i en utförlig artikel av Birgitta Lindencrona, *Bergianska Trädgårdens Vänner Vårblad 2015* (www.bergianskavanner.se).

Arvet efter Edvard Anderson (1865-1936)

Det fanns en grosshandlare i Gamla stan, som hade blivit förmögen på sin firma i planglasbranschen. **Edvard Anderson** hade ingen störande familj – på sin fritid tyckte han om att vandra i Bergianska trädgården eller åka till Rivieran för att kurera sin astma. Där kunde han njuta av blommande mandelträd och mimosa medan nordborna huttrade i januarikölden. Han tyckte synd om sina landsmän, som inte hade de möjligheterna – långt före charterresornas tid. Så föddes idén om ett växthus med medelhavsklimat.

När EA:s testamente öppnades efter hans död 1936 befanns, att hans sista vilja var att skänka en vinterträdgård till stockholmarna. Pengar fanns tillräckligt, platsen skulle vara Bergianska trädgården och Vetenskapsakademin skulle, i egenskap av trädgårdens huvudman, förverkliga byggandet.

Men det skulle komma att dröja! Vetenskapsakademien velade, bl.a. ryktades på 1970-talet att man önskade få donationen ändrad och använda pengarna till forskningstjänster. Åren gick, men efter påtryckningar från Edwards forna medarbetare kom man äntligen till skott – och i juni månad 1995 kunde kung Carl XVI Gustav äntligen, med sekator i handen, klippa av en rosegirland vid ingången, och förklara växthuset invigt! Efter 60 år!!

EA:s medelhavsväxthus

Ingången till växthuset följer Edwards instruktioner: ”*monumental, helst i antikiserande stil*”. Pelare står längs bron, som leder över den (svårskötta) vattengraven. Och i caféet serveras god äppelpaj med vaniljsås till kaffet, ”*utskänkning av vin och öl får inte förekomma*” – stipulerar Edvard!

Inne i växthuset finns olika regioner, på bara en liten stund kan man vandra från Kalifornien till Australien! Sen är det mycket belönande att ta med sig sin äppelpaj upp på balkongen, en hylla ovanför trädtopparna, för en liten paus från närstudierna av alla växter med noggranna namnskyltar. En av tjugningarna med Bergianska trädgården är namnskyltarna – mycket pedagogiska med växtens namn på latin, svenska (om det finns ett svenskt namn), samt ursprungsland.

Nu har EA (Bergianskas arbetsnamn på Edvard Andersons växthus) varit stängt några månader p.g.a. allvarliga fuktskador i entrén, samt total renovering av epifytväggen (epifyter är växter som lever på andra växter utan att ta näring eller vatten från dem) i ormbunksrummet. Den har man varit tvungen att riva helt och hållet, växterna har nu planterats in på nytt i finurligt konstruerade fickor, i en odlingsväv av återvunnen bomullslump!

Detta år firar alltså Bergianska trädgården både Edvard Andersons 150-årsdag och Medelhavsväxthusets 20-års jubileum!

Trädgårdens rika och omväxlande utbud av program, se www.bergianska.se

Norra ingången till Bergianska trädgården

Sedan länge har man försökt nå en lösning på problemet med järnvägsövergången vid trädgårdens norra ingång, samtidigt infarten till trädgårdsvaruhuset Plantagen. Tågtrafiken på Roslagsbanan ökar, bommarna åker ner hela tiden – och frestar tyvärr också till livsfarliga manövrar. Den stora parkeringsplatsen är ingen skönhet och från trädgårdens sida skulle man hellre reservera platsen för en poetisk äppelträdgård med slingrande grusgångar, en vision som Birgitta Bremer varmt talat för. Hon har också haft den svåra uppgiften att tillsammans med

olika intressenter och instanser försöka arbeta fram en lösning, som ger en planskild korsning under/över järnvägen kombinerat med en vacker och trygg entré till Bergianska trädgården. Trädgården är en del av Nationalstadsparken. Detta kräver särskild hänsyn till de naturvärden som bör vårdas. Förslaget är att leda biltrafiken i en tunnel under järnvägen norr om den nuvarande järnvägsövergången till en helt nyanlagd parkeringsplats på "baksidan" av Plantagen. Där ligger i detta skede den s.k. genbanken, en äppelträdgård med speciella sorter (som kommer att ympas och flyttas). Dessa träd skulle då få ett nytt liv på den nuvarande parkeringsplatsen – helt enkelt en rockad.

Gångtrafiken skulle ledas i en mindre tunnel intill Grindstugan, på platsen för den nuvarande järnvägsövergången. Fotgängare och cyklister skulle på detta sätt vandra rakt in i Bergianska trädgården, via den vackra allén av gamla äppelträd, med en nyplanterad äppelträdgård alldeles intill.

Vilka lösningarna blir återstår att se. Mycken möda har redan lagts ner på den komplicerade frågan och vi, som tycker om att besöka Bergianska trädgården, hoppas på snabba beslut.